

Vesihuollon investointiohjelma 2023–2032 (AK)

Hallitus 20.05.2022 § 58
400/10.107.1070.10701/2022

Esittelijä Toimitusjohtaja Tommi Fred
Valmistelija Vesihuollon toimialajohtaja Mari Heinonen, puh. 09 1561 3187,
Talousjohtaja Minna Haapala, puh. 050 451 0030,
Erityisasiantuntija Anna Arosilta-Gurvits, puh. 044 976 0178

Tausta HSY:n vesihuollon investointiohjelma on osa vesihuollon investointien suunnittelujärjestelmää. Suunnittelujärjestelmä sisältää vesihuollon kehittämissuunnitelmat, investointistrategian ja investointiohjelman.

Vesihuollon investointiohjelma sisältää suunnitellut investoinnit vuosille 2023-2032. Investointiohjelma on kahden vuoden välein laadittava suunnitelma. Edellinen investointiohjelma laadittiin vuosille 2021-2030.

Investointiohjelman laadinnan pohjana ovat olleet 29.4.2022 lausunnoille hyväksytty HSY:n strategia 2030, vesihuollon investointistrategia 2030, sekä vuosina 2021-2022 päivitetyt investointien tarpeiden kartoitukset. Investointiohjelman laatimisen apuna on käytetty talousmallia, jolla on tarkasteltu investointien taloudelliset edellytykset ja vaihtoehdot tasapainoinen talous päämäärän mukaisesti.

Vesihuollon investointiohjelma 2023-2032

Investointiohjelman hankkeet on ryhmitelty investointitarpeiden mukaisiin koreihin. Korirakenne perustuu kaupunkien kehittymiseen liittyviin investointeihin (kaupunkilähtöiset investoinnit) sekä vesihuoltojärjestelmän kehittämisen ja ylläpitämisen investointeihin (vesihuoltolähtöiset investoinnit).

Kaupunkilähtöiset investoinnit on jaettu kaavoituksen mukaisiin alueinvestointeihin, vesihuollon kehittämissuunnitelmien mukaiseen laajentumiseen haja-asutusalueille sekä kaupungin kehittämisen aiheuttamiin johtosiirtotarpeisiin. Vesihuoltolähtöiset investoinnit on jaettu vesihuoltojärjestelmän (vedenhankinta, vedenpuhdistus, vedenjakelu, viemäröinti ja jätevedenpuhdistus) mukaisiin osakokonaisuuksiin sekä edelleen uudisinvestointi- ja saneerausinvestointeihin.

Kullekin investointikorille on laadittu investointistrategiaan perustuva, korikohtainen päämäärä ja palvelutaso sekä toimenpiteinä kuvaus investoinneista, joita strategian päämäärän saavuttaminen edellyttää. Lisäksi on kerrottu, mitä vesihuollon investointistrategian päämäärää korikokonaisuudet edistävät.

Seuraavassa on kuvattu investointien kokonaisuudet.

Kaupunkilähtöiset investoinnit

Kaupunkilähtöiset investoinnit ovat hankkeita, jotka toteutuvat kaupunkien kehittämisen aikataulussa. Vesihuolto- ja hulevesihankkeiden suunnittelu, aikataulutus sekä toteutus tehdään kiinteässä yhteistyössä jäsenkaupunkien kanssa. Kaupunkilähtöiset investointien ainoa osakokonaisuus on *Toiminta-alueen laajeneminen ja kaavoitus*.

Toiminta-alueen laajeneminen ja kaavoitus

Osakokonaisuuden investoinneilla tuotetaan vesihuollon alueverkostot väestönkasvun ja maankäytön kehittämisen mukaisesti noin 116 000 uudelle asukkaalle ja noin 1 500 nykyiselle haja-asutusalueen asukkaalle.

Lisäksi johtosiirroilla mahdollistetaan raitiotiehankeiden ja muiden pääosin jäsenkaupunkien rakentamishankkeiden suunniteltu eteneminen. Investoinnit ohjelmakaudelle ovat yhteensä 500 Me.

Vesihuoltolähtöiset investoinnit

Vesihuoltolähtöiset investoinnit ovat ylläpito- ja kulumakulmasta toteutettavia hankkeita sekä toimintavarmuuden lisäämiseen ja kapasiteetin kasvattamiseen tähtäviä hankkeita, jotka toteutetaan HSY:n määrittelemässä aikataulussa. Vesihuoltolähtöisten investointien osakokonaisuudet ovat vedenhankinta ja -puhdistus, vedenjakelu ja viemärointi, jätevedenpuhdistus sekä rakennukset ja muu irtain.

Vedenhankinta ja -puhdistus

Vedenhankinnan ja -puhdistuksen saneerausinvestoinneilla ylläpidetään vedenoton ja -puhdistuksen rakenteita ja parannetaan niiden toimintavarmuutta. Vedentuotannon kapasiteettia kasvatetaan 13 %. Vedenhankinnan ja -puhdistuksen suunnittelut investoinnit ohjelmakaudelle ovat 92 Me.

Vedenjakelu ja viemärointi

Vedenjakelun ja viemäroinnin verkostojen ja laitteiden uudisinvestoinneilla lisätään maankäytön muutosten edellyttämää verkostokapasiteettia ja toimintavarmuutta. Verkostojen ja laitteiden saneerausinvestoinnit kohdistetaan kunto- ja operointiperusteisesti ja niillä hillitään ikääntyvän verkoston kunnan heikkenemistä. Ohjelmakaudella huonokuntoisen verkoston määrän arvioidaan kaksinkertaistuvan, mutta saneerausten priorisoinnilla ja toimintavarmuutta parantavilla ratkaisulla palvelutason arvioidaan säilyvän lähes nykyisellään. Vedenjakelun ja viemäroinnin uudisinvestoinnit ohjelmakaudelle ovat 326 Me ja saneerausinvestoinnit 603 Me.

Jätevedenpuhdistus

Jätevedenpuhdistuksen uudisinvestoinneilla lisätään puhdistuksen kokonaiskapasiteettia noin 13 % sekä parannetaan puhdistustulosta. Fosforikuorma Itämereen pienenee kauden aikana n. 40 % ja typpikuorma 5% ja lisäksi mikromuovikuormitusta Itämereen pienennetään edelleen. Saneerausinvestoinneilla ylläpidetään laitosten rakenteita ja parannetaan niiden toimintavarmuutta. Jätevedenpuhdistuksen investoinnit ohjelmakaudella ovat 107 Me.

Rakennukset ja muu irtain

Investointiohjelmassa ovat mukana vesiteknisten investointien lisäksi vesihuoltoon liittyvät kiinteistöinvestoinnit ja investoinnit irtaimeen käyttöomaisuuteen (muut investoinnit). Toimitilojen, ajoneuvokaluston ja irtaimen käyttöomaisuuden keskimääräinen kunto ylläpidetään ja järjestelmähankinnoilla tuetaan toimintatapojen kehittämistä. Investoinnit ohjelmakaudella ovat 55 Me.

Kokonaisinvestoinnit ohjelmakaudella 2023-2032

Suunnitelmakauden kokonaisinvestoinnit, joihin rahoituksessa varaudutaan, ovat nykyrahassa 1752 Me. Hankkeille osoitettuja varauksia on yhteensä noin 1684 M e. Riskivarauksella (68 Me/10 v) varaudutaan vielä ennakoimattomiin tarpeisiin ja kustannusnousuihin. Investointitaso nousee edelliseen investointiohjelmaan verrattuna (yht. 1559 Me) yksikköhintojen tarkistamisen ja väylähankkeiden edellyttämien johtosiirtojen määrän kasvun vuoksi. Investointitasolla pystytään vastaamaan strategian tavoitteisiin tasapainoista taloutta tukevalla tavalla siten, että ohjelma on mahdollista rahoittaa kohtuullisella maksukehityksellä ja supistuvalla lainanotolla.

Merkittävimmät kokonaisuudet, jotka priorisoinnissa siirtyivät pois ohjelmakaudelta, ovat jätevesilietteen jatkokäsittely, mikä voi lainsäädännön muuttuessa tarkoittaa jatkokäsittelyn hankkimista ostopalveluna sekä jäteveden sisältämien haitallisten aineiden poistoon investoimisen siirtyminen kauden lopulla käynnistettäväksi.

Vuosittaiset suunnitellut investoinnit ovat yhteensä:

Vuosi	Yhteensä (Me)	Edellinen investiohjelma (Me)
2023	177	149
2024	184	152
2025	174	161
2026	174	154
2027	174	150
2028	174	133
2029	174	145
2030	174	136
2031	174	-
2032	173	-

Investointiohjelman toimeenpano, seuranta ja raportointi

Investointiohjelma on talous- ja toimintasuunnitelman (TTS) investointiosuuden valmistelun perusta. Hankkeiden toteuttamispäätökset tehdään tarkemman suunnittelun perusteella ja hankkeista laaditaan hankesuunnitelmat. Investoinneista tehdään erilliset hankintapäätökset. Talous- ja toimintasuunnitelman toteutumista ja siten myös investointiohjelman toteutumista seurataan ja siitä raportoidaan säännöllisesti osavuosisikatsauksin sekä sisäisellä ajantasaisella raportoinnilla.

Investointien vaikuttavuuden arviointia on kehitetty osana ohjelman valmistelua. Ohjelmakauden investointien vaikuttavuutta on arvioitu aiempaa yksityiskohtaisemmin ja kehityksen suunnat on tunnistettu paremmin. Yhteenveto vaikutusarviosta on esitetty liitteen ohjelmadokumentin lopussa. Työ omaisuuden hallinnan, vaikuttavuuden arvioinnin ja todentamisen kehittämiseksi jatkuu.

Investointiohjelmaehdotus 2023–2032 on esitetty korikohtaisesti liitteessä.

Talousmalli

Vesihuollon investointiohjelman laatimisen yhteydessä on investointitarpeita tarkasteltu vesihuollon talouden näkökulmasta. Pitkän ajan investointitarpeiden ja talouden samanaikaisella tarkastelulla on päädytty investointitasoon, jossa systemaattisin taksakorotuksin voidaan turvata vesihuoltotoiminnan palvelutaso ja kehittäminen ilman, että HSY:n taloudellinen suoriutuminen vaarantuisi.

Talousmallinnuksessa on arvioitu toiminnan volyymin kehittyminen ja siihen perustuen tulojen ja käyttömenojen ennusteet. Veden ja jäteveden myyntiennuste perustuu asukasluvun ja veden käytön pitkän aikavälin ennusteeseen. Asukasmäärän ennustetaan kasvavan 2022–2028 noin 1 % vuodessa ja 2029 alkaen kasvun ennustetaan hidastuvan hieman alle 1 %:iin vuosittain. Veden ominaiskulutuksen pieneneminen kompensoi osittain käyttäjämäärän kasvua. Käyttömenoissa on oletettu volyymimuutosten lisäksi yleisen kustannustason muutoksen mukainen kasvu. Lähivuosien inflaatiokehitys on laskettu Suomen Pankin joulukuun

2021 ennusteen mukaan (3 % vuonna 2023 ja 2 % vuonna 2024). Vuodesta 2025 eteenpäin oletetaan inflaation pysyttelevän kahdessa prosentissa.

Vesihuollon velkaantuminen jatkuu voimakkaana 2030-luvun alkuvuosiin asti. Lisävelkaantumisen odotetaan pysähtyvän vasta aivan strategiakauden lopulla. Vesihuollon omavaraisuusaste ennustetaan laskevan nykytasosta (25.0 % vuoden 2021 tilinpäätöksessä) noin kahdella prosenttiyksiköllä 23,1 %:iin vuoteen 2025 mennessä ja alkavan sen jälkeen hiljalleen nousta. Talousmallissa investointiohjelman 2023–2032 mukaisiin investointeihin on laskettu mukaan inflaatio.

Talousmallitarkastelu osoittaa investointien rahoittamisen vaativan taksakorotuksia, jotka sisältävät inflaatiovaikutuksen ja lisäksi 3,0 % reaalian korotuksen vuosittain koko investointiohjelmakauden ajan. Vesihuoltolain 18 § 1 mom. mukaan vesihuollon maksujen tulee olla sellaiset, että pitkällä aikavälillä voidaan kattaa vesihuoltolaitoksen uus- ja korjausinvestoinnit ja kustannukset.

Vesihuollon talousmalli on esitetty liitteessä.

Lausuntojen pyytäminen jäsenkunnilta

Perussopimuksen mukaisesti kuntayhtymä pyytää tästä investointiohjelmasta lausunnot jäsenkunnilta ennen sen hyväksymistä. Hallitukselle esitetään, että nyt tarkistettu vesihuollon investointiohjelma 2023–2032 viedään lausunnoille jäsenkuntiin toiminta- ja taloussuunnitelman 2023–2025 yhteydessä.

Päätösehdotus (TF)

Hallitus päättää

- a. hyväksyä liitteen mukaisen vesihuollon investointiohjelman 2023-2032 vuosittain erikseen vahvistettavan toiminta- ja taloussuunnitelman laatimisen perustaksi,
- b. todeta, että investointiohjelma 2023-2032 viedään lausunnoille jäsenkuntiin toiminta- ja taloussuunnitelman 2023-2025 yhteydessä,
- c. todeta, että lausuntokierroksen jälkeen investointiohjelmaa 2023-2032 sopeutetaan mahdollisesti tarkistettavien kaupunkien investointiohjelmien ja toimintaympäristön muutoksien perusteella ja
- d. merkitä tiedoksi liitteen mukaisen talousmallin.

Päätös

Hallitus päätti ehdotuksen mukaan.